

**INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH
SPECIALPEDAGOGIK**

– JAG VET SJÄLV! JAG SÄJER OCH DU SKRIVER!

Aktionsforskning om läs och skrivaktiviteter.

Ann-Louise Hellgren

Kurs: Kvalitetsarbete genom aktionsforskning (PDA107)
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: Ht/Vt/2014-2015

Innehållsförteckning

Förutsättningar	1
Beskrivning av förskolan	1
Förskolans kvalitetsarbete	1
Bakgrund	2
Utvecklingsområde.....	2
Kartläggning	2
Vad ska vi välja att undervisa om?.....	2
Inledning.....	3
Hur ska vi gå tillväga?.....	3
Aktioner.....	3
Aktion 1, förändring av miljön.....	4
Syfte	4
Varför ska vi välja just detta?.....	4
Hur går vi vidare?.....	5
Aktion 2, veckans favoritbok	5
Syfte	5
Varför ska vi välja just detta?.....	5
Hur går vi vidare?.....	5
Aktion 3, sagomattan.....	6
Syfte	6
Varför ska vi välja just detta?.....	6
Vad vill vi uppnå med hjälp av valet av våra verktyg?	7
Verktyg vi använt	7
Intervju	7
Foto med iPad.....	7
Loggbok	8
Videoinspelning med I-pad	8
Analysprocess och tillvägagångssätt	8
Vad är det vi sett i vårt insamlade material?	8
Resultat.....	9
Analys.....	9

Förutsättningarna för läs och skrivaktiviteter har förändrats	9
Pedagogens roll	11
Egna reflektioner	11
Mitt lärande kopplat till verksamheten.....	12
Mitt lärande kopplat till aktionsforskning.....	13
Litteraturlista	14

Förutsättningar

Beskrivning av förskolan

Vår förskola ligger belägen strax norr om centralorten Varberg. Förskolan består av ett baracksystem som har tre sammanhängande paviljonger, som hyrs av Varbergs kommun. De tre avdelningarna består av en småbarnsavdelning, där det finns två förskollärare och en barnskötare. Och två avdelningar med barn i åldrarna två till sex år, fördelade på sex förskollärare, tre på varje avdelning. Barnen har tillgång till alla avdelningar och vi äter flera gemensamma måltider tillsammans.

Kännetecknande för vår barngrupp är att de allra flesta av barnen vistas på förskolan hela dagar och alla dagar i veckan. Alltså har vi en hög timbeläggning hela dagen. Majoriteten av barngruppen har en liknande socio-kulturell och ekonomisk bakgrund. Fördelningen i barngruppen är denna termin, tolv pojkar och fem flickor.

I nära anslutning till förskolan har vi tillgång till ett skogsområde som utnyttjas frekvent av alla avdelningarna, då vår utegård upplevs vara i minsta laget i relation till barn. För övrigt präglas vår närmiljö av ett näraliggande villaområde, där också flertalet av våra barn bor.

Personalgruppen har ett mycket nära samarbete över avdelningarna och vi lägger stor vikt vid att ha ett gemensamt förhållningssätt i vårt arbete med barnen. Vi strävar efter att skapa goda relationer med både barn och kollegor. Det råder ett öppet och kreativt klimat emellan oss och vi trivs på vårt arbete. Den närmsta ledningen är vår förskolechef som har ansvaret över tre förskolor i sitt område.

Förskolans kvalitetsarbete

De styrdokument vi arbetar utifrån och förhåller oss till är: Skollagen (SFS 2010:800) samt Lpfö98 (skolverket, 2011). Vi använder oss också av Barn och utbildningsförvaltningens uppställda mål BUN (Varbergs kommun, 2012). Samt av barnkonventionen och förskolans egen likabehandlingsplan.

Vi har tillgång till kvalitetsarbete varannan vecka tre och en halv timma då vi frigörs från barngruppen. Då planerar vi verksamheten vilket också inbegriper arbetet med vårt systematiska dokumentationsarbete. Den systematiska dokumentationen är utarbetad i en utvecklingsgrupp där flertalet förskolechefer samt förskollärare arbetat fram en modell som reviderats inför höstterminen 2014 och används som en hjälp för att synliggöra och förhöja kvaliteten i vårt arbete. Ambitionen är att vi så småningom ska använda oss av aktionsforskning som en del i vårt kvalitetsarbete, därmed är tanken att släppa den modell vi nu arbetar utefter. Vi har även ”pedagogiska måndagar” varannan vecka då nätverksgrupper, samverkansgrupper och utvecklingsgrupper får fortbildning och information kontinuerligt.

Bakgrund

Utvecklingsområde

Anledningen till vårt valda utvecklingsområde är baserade på diskussioner i arbetslaget, observationer samt reflektioner gjorda utifrån fria aktivitetsval i barngruppen. De fria valen görs av varje enskilt barn genom att de sätter sitt namn under de bilder som visar möjligheter till olika aktiviteter. De kan arbeta med, bygg och konstruktion, ”lägenheten”, datorn, I-paden, bokläsning, utevistelse, spel, etc. Att välja bokläsning eller högläsning är ett val som alltid finns tillgängligt, det är så att säga ett stående alternativ och alltid tillsammans med en pedagog. Arbetslaget såg att vi kunde förbättra förutsättningarna för barnen genom olika aktioner. Som stöd för vårt utvecklingsområde har vi använt oss av Läroplanen (Skolverket 2011s.7, s.11) på nationell nivå som betonar vikten av att barn, ”utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra”.

Samt att vi kollegor ansvarar för att,

”ge barn möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankegångar med hjälp av ord, konkret material och bild samt estetiska och andra uttrycksformer”.

På huvudmannanivå har vi fokuserat på BUN (Varbergs kommun 2014) som tar upp vikten av ”ökad kunskap och kreativitet”.

Slutligen har vi kopplat utvecklingsområdet till verksamhetsnivån där förskolechef och arbetslag arbetar utefter Buf’ s broschyr ett mål och inspirationsdokument, (Varbergs Kommun 2014) som riktar fokus mot aktionsforskning, vilket i förlängningen betyder att vi själva väljer vad vi vill utveckla vidare tillsammans med barnen.”På så sätt utvecklar och fördjupar vi våra kunskaper och färdigheter för att anpassa verksamheten utifrån barnens intressen och behov”.

Under vårterminen 2014 såg vi ett relativt jämt flöde av barn som valde högläsning som fritt val. Då barngruppen nu denna termin ser annorlunda ut har vi över tid lagt märke till en förändring kring valet av högläsning. Det vi nu sett är att allt färre barn väljer högläsning som fri aktivitet.

Kartläggning

Vad ska vi välja att undervisa om?

Utifrån ovan nämnda bakgrund avsatte vi tid på vår kvalitetsplanering för att diskutera aktionsforskningens utvecklingsarbete på vår avdelning. Hade mina kollegor observerat och reflekterat över detsamma som jag själv? Eftersom vi delade samma uppfattning kändes det angeläget att utveckla och prioritera högläsning för vår barngrupp. Då vi ringat in vårt fokusområde blev just reflektionen i arbetslaget mycket värdefull då vi delade uppfattning att ”problemet” hade flera möjliga orsaker och flera möjliga lösningar vi kunde prova. Denna

tankeprocess går att koppla till Björndal (2012) som tar upp betydelsen av att identifiera ett problemområde man vill ägna sig åt inom aktionsforskningens ram. Hur var vår ”läsmiljö” utformad, gav den barnen inspiration till läsning? Hur presenterades våra böcker? Hade de en framträdande roll? Ansågs det vara viktiga i verksamheten? Vid vilka tillfällen gav vi barnen tillfälle att läsa? Ville vi att läsningen skulle vara en passiv eller aktiv aktivitet? Vad för slags böcker hade vi tillgång till? Hur stort inflytande hade barnen till att välja litteratur? Dessa frågor reflekterade vi kring vid kvalitetsplanering och ute i verksamheten.

Nästa steg blev att fylla i en ”tankekarta” för oss i arbetslaget som sen fått sitta uppe i verksamheten för att kunna fyllas i allt eftersom nya tankar och mål kring vårt arbete fortlöpt. Barnens ”tankekarta” hade karaktären av att vi ställde ett antal frågor kring varför det kunde vara bra att läsa? Har du någon favoritbok hemma? Vad handlar den om? Hur och vad kan vi göra tillsammans för att läsning ska bli en roligare aktivitet och bidra till ett mer lustfyllt lärande? Dessa frågor, funderingar och svar kan sägas ligga till grund för vår frågeställning,

Hur kan vi som pedagoger tillsammans med barnen väcka intresse för läs och skrivaktiviteter?

Inledning

Hur ska vi gå tillväga?

Syftet med våra olika aktioner har först och främst varit att få svar på vår frågeställning, men också att få ett stöd av vad forskning visat och hur det hänger ihop med vårt uppdrag? Varför gör vi som vi gör? Kan vi vetenskapligt och med beprövad erfarenhet få stöd för våra aktioner och vart de syftar? De olika aktioner vi valt menar vi har en struktur eller en röd tråd som förhoppningsvis ska ge oss insikt om, **på vilket sätt vi tillsammans kan väcka intresse för läs och skrivaktiviteter**. Nedan följer en beskrivning av våra aktioner och syftet med aktionerna.

Aktioner

Till grund för våra valda aktioner ligger de reflektioner vi gjorde i början av vår kartläggning. Utifrån pedagogernas tankekarta kunde vi se att förutsättningarna för att utvecklingsområdet läs och skrivaktiviteter skulle kunna komma till stånd, behövde vi se över vår miljö och hur den var utformad för att vi skulle kunna ge barnen fler tillfällen att som Läroplanen (Skolverket 2011 s. 10) uttrycker det,

”utvecklar ett intresse för bilder, texter och olika medier samt sin förmåga att använda sig av, tolka och samtala om dessa.”

Hur var vår ”läsmiljö” anpassad till verksamheten? Svaret på denna fråga var att den inte direkt inbjöd till att utforska eller stimulera barnen nämnvärt vad det gäller läs och skrivutveckling. Självkritiskt började vi syna miljön runt omkring oss. De böcker vi hade förvarades i två backar som halvt om halvt skyddades bakom vår soffa. Således hade inte våra böcker en vidare hög status, de visades inte fram för att inspirera eller väcka lust till läsning.

Inte heller hade vi en bra rutin för högläsningen vad det gällde när det skulle ske. Oftast var det spontant under dagen eller när barnen själva valde högläsning som aktivitet efter lunch. Sittplats och läget soffan stod på försvårade på sätt och vis en mer definierad plats i rummet som klart och tydligt visade vilken aktivitet som skulle kunna ske här. Soffans placering var mitt i vår matsal, alltså inklämd mot fönstret. Kunde dessa förutsättningar ha att göra med barnens klenta intresse för böcker och högläsning? För att ta reda på detta ville vi förändra miljön allra först.

Aktion 1, förändring av miljön

Utifrån ovan nämnda beskrivning påbörjade vi vårt arbete för att skapa ett nytt ”rum” i rummet. Till en början plockades förra terminens dokumentation ner från vår långvägg längst ner i rummet. Här såg vi att ett nytt ”rum” kunde skapas, med hjälp av madrasser på golvet, kuddar, filtar och tyger som både skärmade av lite från resten av rummet och som inbjöd till aktivitet och att samvaro underlättades. Ljusslingor och en fondvägg av bokstavstapet sattes upp, samt en vägghylla att ställa böcker på i barnens höjd så att det såg inbjudande ut och var enkla att få tillgång till. Vi klädde om en fåtölj och ställde fram en avlång bänk där nya böcker kunde ställas upp, presenteras och få en framträdande roll i rummet. Under arbetets gång med förändringen av miljön deltog barnen och de hjälpte till att flytta möbler och iordningsställa ett nytt ”läsställe”. Barnen tillfrågades också om de tyckte att det var en bra idé att exempelvis sätta upp tapet och tillföra andra material, på så vis blev de också delaktiga och hade frihet att framföra sina åsikter. Vi ville inte presentera ett helt nytt rum utan förändra tillsammans med barnen.

Syfte

Varför ska vi välja just detta?

Det huvudsakliga syftet med vår första aktion har varit att skapa ett rum och en atmosfär som inbjuder och stimulerar till läs och skrivaktiviteter. Detta är också något Björklid (2005) menar är väsentligt då hon diskuterar vikten av att utformningen av ett rum också är vägledande för vad som förväntas hända i detta rum. Miljön ska underlätta ett lärande och medverka till att barn utmanas, inspireras och stimuleras. Även Skolverket, forskning för skola (2014, s2) tar upp den fysiska miljöns utformning som en viktig faktor för barns lärande inom läs och skrivutveckling, hur man presenterar material och böcker etc, samt hur inbjudande detta är för barnen kommer att ha betydelse för vad vi vill åstadkomma tillsammans med barnen. Även Strandberg (2006) menar att ett rums fysiska karaktär först och främst ska utformas så att det ska leda till utveckling och ett lärande. Att man reflekterar och därefter omskapar rummen tillsammans med barnen.

Hur det såg ut innan.

Aktion 1, förändring av miljön.

Aktivitet.

Hur går vi vidare?

Nu när vi hade förändrat miljön hur utmanar vi då vidare barnen? Genom intervjuer med barnen ställde vi ett antal frågor om deras relationer till böcker och skrift.

Aktion 2, veckans favoritbok

Den andra aktionen vi genomförde tog först sin utgångspunkt i intervjuer med ett antal barn om deras kännedom om böcker och om de skulle tycka det var en bra idé att få ta med sig en bok hemifrån som vi sen kunde läsa tillsammans. Barnen fick i förväg veta när det var deras tur att ta med ”sin” favoritbok. Vi tog foto på barnet tillsammans med sin bok där omslag och titel tydligt framgick. Alla lästillfällen började med att de barn som själva ville berätta något om sin bok presenterade den för de andra barnen. I några fall hjälpte vi pedagoger till. Det barnet som hade sin vecka satt alltid med en av pedagogerna i vår ”läsfätölj” i läshörnan. Bilderna vi tog på barnen och deras böcker satte vi sedan upp på vår bokstavsvägg så att de blev tillgängliga för barnen.

Syfte

Varför ska vi välja just detta?

Då vi nu skapat en miljö och påbörjat vårt tema/projekt (veckans bok) över tid är vårt syfte om vi kan väcka intresse för läs och skrivaktiviteter. Vilket stöd har vi för vårt arbete? Granberg (2006) tar upp en mångfald syften och vad som gynnar denna aktivitet och lärostil. De pedagogiska vinster det går att få genom litteratur menar Granberg är empatigrundande, språkutvecklande, intresseväckande, kunskapsförmedlande, koncentrationsbärande, jagstärkande, gruppstärkande och underhållande för att nämna några. Dessutom menar hon att det är väsentligt för grunder i vidare skriv och läs och intresset för detsamma. Anledningen till att vi beslöt oss för barns egna bokval kan sägas höra samman med vad forskning kring läs och skriv visat. Även (Skolverket, 2014) tar upp betydelsen av att barn ofta redan har egna erfarenheter och kännedom om litteratur. Både bildmässigt och innehållsmässigt behöver de utmanas. Skolverkets forskning för skola har påvisat att då hänsyn tas till barnens erfarenheter kring läs och skriv uppnår man ett större engagemang hos barn.

Hur går vi vidare?

Då vi hade förändrat miljön och infört ”veckans bok” ville vi ytterligare stimulera barnens intresse för läs och skrivaktiviteter genom att presentera sagoberättande i storbildsformat. Vi ville använda oss av digitala hjälpmedel för att erbjuda barnen variation och tillgång till olika

lärstilar. Mediabruket och barnkanalerna erbjöd en programserie i flertalet avsnitt som vi gjorde tillgängliga för barnen. Detta resulterade i vår tredje aktion.

Aktion 3, sagomattan

Vi bjöd in barnen på ”bio” efter att vi förberett dator, projektor och högtalare. Vi förklarade helt kort om vad som skulle hända och vad de skulle få lyssna till och titta på. Då vi efter några veckor sett klart på sagoserien introducerade vi sagomattan, ett program som tar upp grunderna i hur man skriver och illustrerar en egen saga. Vi tittade på ett antal program så att barnen skulle få en förförståelse för vad vi sedan skulle kunna göra tillsammans, skriva och illustrera en egen bok! Vi använde oss av samma struktur man gjorde i programmet.

Ett schema klistrades fast på golvet där olika cirklar representerade bokens uppbyggnad, huvudperson, problem, hjälpare, lösningen och slutet då det blev mer tydligt och lätt att följa. Här hade vi pedagoger rollen som igångsättare och en pedagog klädde ut sig och kom med papper, pennor och övrig rekvisita. Övriga pedagoger skrev ner de berättelser barnen bidrog med och var behjälpliga när barnen skulle illustrera handlingen. Berättelserna och illustrationerna sparades och skrevs ner i egna kapitel i storboksformat där också barnens illustrationer klistrades in. Inför varje uppdrag, nytt kapitel, lästes och visades det färdiga kapitlet från föregående tillfälle.

Aktion 3, storbild, Sagomattan.

Berättarstruktur, aktion 3.

Egen text och bild, storbok.

Syfte

Varför ska vi välja just detta?

Enligt Skolverket (2011) tillhör det vårt uppdrag att barnen, ”utvecklar intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och deras kommunikativa funktioner.” (s. 10) Att kunna erbjuda barnen flertalet artefakter d.v.s. verktyg såsom datorer, projektor, TV, pennor och papper etc. bidrar enligt (Svensson, 2011) till att undervisningen blir mer varierad samt utvecklande. Barngruppen får därmed möta olika textmiljöer i ett tal och skriftsammanhang. Även Mårdsjö Olsson (2010) tar upp betydelsen av att erbjuda barn variation i deras lärande för att fånga och utmana dem vidare. Granberg (2006) menar att det är av vikt att bjuda in och ge barnen förutsättningar till eget berättande för att främja initiativförmåga och fantasi ytterligare. Även Höök (2010) pekar på betydelsen av att låta barn själva få tillverka sina egna böcker, härigenom får de insikt om hur en berättelse kan byggas upp och illustreras.

Vad vill vi uppnå med hjälp av valet av våra verktyg?

Björndal (2005) talar om betydelsen av att vi pedagoger använder oss av ett lösningsinriktat arbetssätt för att bättre förstå eller förbättra vårt arbetssätt eller praxis. Då ett aktionsforskande arbetssätt omsätts både i teori och praktik finns chansen att utprova nya metoder och idéer som kan stärka oss i vår yrkesutövning och utveckla oss som pedagoger. Även (Nylund, Sandback, Wilhelmsson & Rönnerman Karin, (2010) hänvisar till att syftet är att i första hand förbättra eller förändra verksamheten ur någon synvinkel och att höja kvaliteten. Vilket även Rönnerman (2012) betonar då hon anser att de verktyg man använder sig av kan leda till att en ny förståelse om den egna praktiken kan ske och utvecklas. Att systematiskt följa denna process genom valet av olika verktyg tydliggörs eller ges förutsättning att komma fram till ett resultat Samtidigt har vi varit medvetna om olika verktygs nackdelar, Björndal (2005) talar bl.a. om den påverkan en kamera kan ha på den/de som blir filmade. Men också ljudkvalitet och antalet personer man filmar kan påverka kvaliteten. Vad det gäller loggboksskrivandet menar Björndal att det kan finnas svårigheter att tolka den informationen vi skrivit eftersom tolkningen kommer att vara färgad av vår egen bakgrund och erfarenheter. Fördelarna med att använda flera verktyg och kombinera dessa kan däremot enligt Björndal uppväga de mer negativa aspekterna. Därför har vi använt oss av de verktyg jag redovisar nedan.

Verktyg vi använt

Intervju

Enligt Björndal (2012) kan intervjun tillhandahålla förståelse, information och ge detaljer man annars inte hade kunnat ta del av genom tillexempel enbart en observation. Vidare menar Björndal att det är av intresse att vi som intervjuare kopplar våra frågor till det vi vill undersöka. Då vi genomförde våra intervjuer hade vi redan färdigställda intervjufrågor till barnen.

- På vilket sätt tror du att det kan vara bra att läsa och lyssna till böcker?
- Har du en favorit bok hemma?
- Vad handlar din favoritbok om?
- Vill du ta med den till förskolan så att vi kan läsa den tillsammans?

Intervjun genomfördes med ett barn i taget och alla barn intervjuades Intervjusamtalet hade både öppna och slutna frågor och mer karaktären av ett samtal.

Foto med iPad

Att fotografera vår verksamhet före, under och emellan våra aktioner har haft en framträdande roll i valet av aktionsverktyg. Stöd för detta val har vi funnit i Palmer (2012) som menar att fotografier kan visa vad som pågår i en verksamhet här och nu. Samtidigt kan utvecklandet av förskolan eller praktiken och ett lärande synliggöras. Även M. Nyvaller (personlig kommunikation, 6 februari 2015), menar att fotografier i serieföljd kan användas för att se om en utveckling över tid visar på en utveckling eller progression.

Loggbok

Mitt skrivande i loggbok har präglats av att den innehåller flera olika typer av reflektioner. Här har barns citat, frågor och reflektioner kring deras aktiviteter kopplade till vår frågeställning samsats. Men även mina egna reflektioner, gemensamma med kollegor och vilken respons vi fått från barnen då vi genomfört våra aktioner. Jag har inte reflekterat enligt ett strukturerat schema utan mer låtit olika tankar flöda fritt. På så sätt kan jag knyta det till Mårdsjö Olsson (2011) resonemang, att vi som pedagoger genom att reflektera kan få kännedom om vår ambition att vidareutveckla vår yrkesskicklighet och att man kan synliggöra mönster och göra dem tydligare.

Videoinspelning med I-pad

När vi dokumenterat med hjälp av videoinspelning har vi använt oss av två olika tillvägagångssätt. Vissa sekvenser har varit längre då vi pedagoger har filmat pedagogers interaktion med barnen under våra aktioner och vid övriga läs och skrivaktiviteter. Här har den som filmat förhållit sig anonym . Då vi filmat enbart barn och barns interaktion sinsemellan har de varit kortare sekvenser. Vid dessa tillfällen har vi ibland ställt frågor eller svarat på frågor vi fått av barnen.

Analysprocess och tillvägagångssätt

Själva analysprocessen och arbetsgången kommer jag att belysa och förtydliga nedan med hjälp av exempel och litteratur.

Vad är det vi sett i vårt insamlade material?

Inledningsvis hade vi en hel del material som behövdes gås igenom. Intervjusvar, loggboksanteckningar, foto samt inspelningar. Att hitta en struktur i detta och att dela upp de olika delarna har varit tidskrävande men också utmanande. Hur ska man ”angripa” sitt material, vilka frågor ska vi ställa oss, vad ska vi titta efter?

Till vår hjälp i analysarbetet har Eidevald (2013) exempel på spaltdokumentation tydliggjort hur vi tänkt om de inspelningar och foton som vi senare tittat på och analyserat. Vi ställde frågor till våra filmer och foton. Vad ser vi på bilden? Vad gör barnen? Vad gör vi vuxna? Var befinner vi oss och med vem? Därefter reflekterade vi vuxna kring det. Eidevald menar att detta sätt att analysera kan vara till hjälp för att lättare få fokus kring det man vill undersöka.

Utifrån det resultat vi fick av intervjuerna infördes ”veckans favoritbok” och vi följde upp med hjälp av enskilda och kollegiala reflektioner i loggboksskrivande, här samsades också barnens kommentarer och funderingar. När loggboksskrivandet kategoriserades, delade jag upp mina reflektioner i barns och vuxnas . Detta var också något som blev tydligt i foto och videoinspelningarnas reflektioner.

När vi presenterade ”Sagomattan” först i storbilsformat och därefter vårt eget storboksprojekt utifrån ”sagomattans” upplägg vad sa och gjorde vi pedagoger? Vad sa och gjorde barnen? Våra aktiviteter/aktioner har allt som oftast skett i storgrupp och följt ett och samma mönster med undantag från att vi pedagoger har haft lite olika roller då vi presenterat

aktiviteten och författat sagan tillsammans. Dessa aktiviteter filmades och analyserades utifrån frågorna ovan.

Aktiviteterna tillsammans med barnen analyserades och då framförallt med tanke på vår interaktion med barnen, både som ledare och ”medupptäckare” av aktiviteterna och den respons vi fick. Men framförallt har vi fokuserat på vilka språkliga stimulanser vi har erbjudit barnen för att få svar på vår frågeställning. Svensson (1998) resonerar kring hur vi i förskolan kan erbjuda språkstimulerande miljöer och detta har vi tagit fasta på i denna aktionsforskning. Hon menar att vi ska kunna erbjuda barn ett varierat talspråk, läsning på daglig basis, uppmuntra till att barn skapar sina egna berättelser, exponering av egentillverkat material, ha en inbjudande bokhörna, erbjuda skriv och ritmaterial, böcker som speglar barns intressen för att nämna några.

Resultat

Den frågeställning vi ursprungligen ställde oss, hur vi pedagoger tillsammans med barnen kunde väcka intresse för läs och skrivaktiviteter? Fick den frågan något svar?

På det hela taget kan sägas att det svala intresset för läs och skrivaktiviteter vi tyckte oss kunna se i början av terminen nu över tid har utvecklats till att vara en mer aktiv och lustfylld aktivitet. Så ja, vi tolkar resultatet som att vi tillsammans med barnen har bidragit till en förändring av läs och skrivaktiviteter. Genom att tillsammans förändra miljön, låta barnen ha inflytande i aktiviteter och möjligheter till variation och fler lärostilar har vi tillsammans skapat ett intresse för läs och skrivaktiviteter.

Analys

Förutsättningarna för läs och skrivaktiviteter har förändrats

Eftersom intervjuerna gjordes först blev det naturligt att dessa svar analyserades först. Kunde vi se något mönster som var gemensamt för barnen? Av de barn som intervjuades hade samtliga utom två egna favoritböcker hemma. Gemensamt var att alla barn ville ta med sig böcker till förskolan för att vi tillsammans skulle läsa dem. Sex av de äldre barnen uppgav liknande svar till varför de trodde det kunde vara bra att kunna läsa och lyssna till böcker.

- *Ville*- för att man ska veta vilken som är rolig, lära sig ord innan man börjar skolan.
- *Karin*- För att man ska lära sig saker, för att man ska lära sig bokstäver.
- *Bosse*- Det är bra att läsa, man kan lära sig saker.

Det vi sett utifrån aktionen ”veckans bok” är att intresset och responsen från barnen har varit positivt. Det vi inte kunde förutse var hur viktigt det var att få presentera sin bok och vara det barnet som under veckan var ”bokspecialist” samt att vara i centrum. Det vi inte heller förutsåg var det intresse som de lyssnande barnen visade sina kamrater trots att vi allt som oftast var i storgrupp. Flertalet barn presenterade själva sina böcker och talade om vad boken handlade om. Vid dessa tillfällen satt barnet tillsammans med en pedagog i läsfåtöljen och den blev också en slags symbol eller markör för hur viktigt detta uppdrag var. Barn som stod på

tur för att ta med sin bok engagerade sig och undrade när det var deras tur att få läsa. Fotoväggen blev också en källa till diskussioner mellan barnen, de samtalade om böckerna, jämförde och ville låna av varandra. *Walter är inte här idag, får jag läsa hans bok i alla fall?* (Lasse 5 år). *Bara om du är rädd om den!* (Edda, 4 år). Det som också blivit tydligt är att barnen oftast sitter två eller fler och ”läser” i böcker, en aktivitet som delas och görs tillsammans. Även om de har en varsin bok återger barnen handlingen för varandra och pekar på bilderna medan de berättar. Resultatet visar också på en stor variation av böcker eller genrer, favoritboken ”Prinsessan fyller år” upptog barnens intresse under flera veckor. Barnen vill repetera och höra samma bok flera gånger. De rim och ramsor som användes i boken tog barnen till sig och genljöd på vår avdelning.

Då vår första aktion om miljön var genomförd och vi analyserat foto och inspelningar kunde vi se att både barnen och vi använde ”lässtället” mer frekvent. De utforskade både miljön och böckerna vi ställt fram och det blev en naturlig samlingsplats där vi interagerade med barnen i olika språkliga aktiviteter och vid olika tidpunkter under dagen. Det vi inte kunnat förutse var att barnen i allt större utsträckning utvidgade och förändrade miljön och sina läsvanor. Barnen började använda böckerna även i leken. De skrev och hängde upp en biblioteksskylt, lade ut böckerna på bord och stolar, skrev på postit-lappar och ”jobbade” i biblioteket.

Vi såg även att de yngsta barnen ofta tog med sig böcker in i ”soffrummet” och ordnade ännu en läsmiljö. Vid flera tillfällen hämtade de en fröken som de ville ”läsa” för *Sitt ner! Här är Pettson han har blivit biten!* (Malte, 2 år). Men också barn som ville vara mer ifred med en kompis och boken, vilket blev tydligt när två andra kamrater ville ha hjälp att städa upp i byggrummet. *Ni får hjälpa till att städa!* (Anna, 5 år). *Tyst! Jag läser för Erik.* (Ella 4år). Det tolkar vi som att läsning är en viktig aktivitet som går före städning och den kräver ibland avskildhet.

Vi läser tillsammans men i olika böcker.

Egentillverkad flanosaga berättas av barnen.

Illustrationer i vår bok visar hur vi tänker.

Att använda olika former av verktyg (artefakter) i detta exempel, dator och projektor har varit tacksamma att undervisa med. Responsen från barnen har varit tydlig. Det vi inte kunde förutse var hur intresserade barnen var av ”Sagomattan” och dess upplägg eftersom den i första hand vände sig till lite äldre barn. Handlingen har fascinerat och de använder sig av den vokabulär som presenterades och de förstår tillvägagångssättet och strukturen kring hur man ”bygger” en berättelse. ”. Barnen har så att säga förstått något kring hur en struktur i en saga eller historia kan vara uppbyggd, en analysförmåga vi inte såg förut, vilket vi tolkar som en djupare förståelse. Då barnen skapade och illustrerade sin egen storbok blev detta tydligt.

Samma resultat såg vi då barnen producerade egen text, här finns en början ett mitt och ett tydligt slut. Eller som ett barn uttryckte det *Jag vet själv! Jag säger och du skriver*, (Axel, 5 år). Det som också blev tydligt i resultatet var hur viktigt det visuella är för barnen, att se sagor på bildskärm eller bilder i böcker verkar vara en del av läsoplevelsen. Detta tolkar vi som att bilder i olika sammanhang då det gäller läs och skrivaktiviteter har betydelse för barnen när de tolkar och lyssnar till text. Det är även något vi sett när barnen illustrerar egna bilder till sina berättelser.

Pedagogens roll

I vårt insamlade material har vi sett att vi pedagoger iscensätter aktiviteter och interagerar med barnen i större utsträckning. Det har också varit viktigt att göra barnen delaktiga i de aktioner och aktiviteter vi genomfört. Det vi kunnat se är hur vi pedagoger har haft rollen som ”igångsättare” vilket betyder att vi på ett lekfullt sätt har lockat barnen till att interagera med oss. Det som blivit tydligt är hur vi med enkla hjälpmedel eller verktyg såsom tekniska hjälpmedel, och rekvisita, (dator, projektor, leksaker, utklädning, papper, färg, pennor, papper) motiverat barnen i större utsträckning till samvaro eller samspel. Men också att vi varit lyhörda för barnens önskningar och intentioner de haft angående läs och skrivaktiviteter. Att vi s.a.s. ”följt” med barnen då de fantiserat och skapat med hjälp av text och bild.

I vårt resultat har vi även sett att vårt förhållningssätt till barnens lust att utforska läs och skrivaktiviteter varit betydelsefullt. Vi har även sett att vi vuxna mer medvetet diskuterar och ställer frågor till barnen då vi har högläsning. Exempelvis vad tror ni denna bok handlar om? Vad tror ni kommer att hända nu? Men även att vi analyserar bokinnehåll efter vi läst färdigt. Att vi ger barnen fler tillfällen att sammanfatta det vi läst tillsammans.

Vi har även erbjudit variation och olika lärstilar samt att ”bjuda” in barnen vilket lett till fler tillfällen för aktiva läs och skrivaktiviteter. Resultatet visar att då vi exempelvis dramatiserar, klär ut oss, använder rekvisita, olika hjälpmedel etc. blir barnen nyfikna och vill interagera och samspeja. Den tolkning vi gör här är att barns motivation ökar då vi pedagoger samspejar på ett lustfyllt sätt. I våra olika aktioner vi utfört blir det också tydligt hur vi hela tiden ställer frågor till barnen för att göra dem delaktiga och få påverka aktiviteter eller händelser.

Sammanfattning av resultatet

De mönster som blivit tydliga i resultatet visar på, barnens egna erfarenheter av läs och skriv är betydelsefulla. Barnens delaktighet i aktionerna är en förutsättning för aktivitet. Olika verktyg stimulerar barnens intresse. Variation av lärsituationer och miljöns utformande lockar barnen. Läs och skrivaktiviteter, något vi gör tillsammans.

Egna reflektioner

I texten nedan kommer jag att koppla mina reflektioner och resonemang till Strandberg (2006) samt Palmer (2012) då denna kunskapssyn är den vi för närvarande arbetar med och vill fortsätta utforska och inspireras av.

Mitt lärande kopplat till verksamheten.

Vad vet jag nu som jag inte visste förut? Vad har jag själv lärt mig under arbetets gång? Vår eller min utgångspunkt för detta arbete hade sin grund i det klena intresse barn hade för läs och skriv aktiviteter, men vilka förutsättningar till dessa aktiviteter erbjöd jag som pedagog? Vi har förändrat läs och skrivaktiviteter från att ha varit en relativt passiv aktivitet som kändes oengagerad och oplanerad till att ha blivit medveten och planerad. Den insikt vi kommit fram till är att ingenting kan uppstå eller utvecklas från ingenting. Detta resonemang kan kopplas till Strandberg (2006) som diskuterar Vygotskis tankar kring olika aktiviteter och hur de kan bidra till utveckling och lärande.

De aktiviteter som vår aktionsforskning tagit fasta på är, det sociala, det medierade, det situerade och det kreativa lärandet. Vygotski menar att lärdom först och främst uppstår i gemenskap med andra, först därefter kan man göra samma sak på egen hand, exempelvis har barnen och vi tillsammans fått erfara hur man skriver och illustrerar en egen bok. Därefter har de/vi provat själva. Det medierade lärandet kan förklaras att med hjälp av olika verktyg underlätta ett lärande, i vårt fall kan vi koppla det till användandet av dator, projektor, böcker, pennor etc. Även det situerade lärandet som kan förklaras hur rummets utformning och miljö påverkar den aktivitet som är tänkt att hända eller ske här. Hur var vår egen miljö anpassad till läs och skrivaktiviteter? Eller som Strandberg (2006) uttrycker det ”Det är lättare att lära sig till bilmekaniker i en bilverkstad än var det är på en öde ö”. (s. 12) Alltså är det vi pedagoger som ska skapa förutsättningarna för läs och skrivaktiviteter så att det blir möjligt. Slutligen har vi då kreativitet som betydelsefullt för lärande. Det har blivit synligt i vår verksamhet då barn har fantiserat, producerat texter och bild, agerat, berättat och illustrerat. Vygotskijs tankar om lärande kan också kopplas till Palmer (2012) som diskuterar relationellt och interaktivt lärande, här kopplas både det sociala och det materiella samman. Alltså är relationer mellan människor viktigt men också den fysiska miljön runt omkring oss och det material som finns. Att allt detta bildar en helhet och kan bidra till ett utforskande arbetssätt.

En viktig lärdom anser jag vara är att vi tillsammans med barnen nu arbetar med läs och skrivaktiviteter på ett mer strukturerat sätt, det är nu en aktivitet som är planerad och inte längre degraderad till att enbart barnen själva ska ta ansvar för detta vid sina fria aktivitetsval. Det jag spontant kommer att tänka på är hur viktigt det har varit för barnen att vi intresserat oss för deras erfarenheter och förförståelse kring läs och skrivvanor och egna bokval. Att inte underskatta den kraften eller det engagemang som fanns hos barnen. Hur stolta, förväntansfulla och intresserade barnen visade sig vara när det var deras tur att ha ”veckans favoritbok” eller att få ta del av kompisarnas olika böcker.

Det som nu känns angeläget för att en vidare utveckling ska kunna ske är att inrätta ännu ett ”läsrum” då flera barn visat att de gärna tar med både kompisar och böcker för att kunna vara mer ifred. Att använda projektor och att visa något på storbild är definitivt något vi kommer att fortsätta med, då vi förstått att det visuella samtidigt med text eller tal är något barnen föredrar och gett uttryck för. Men också tänka mer på de material vi tillhandahåller som kan underlätta läs och skrivaktiviteter.

Mitt lärande kopplat till aktionsforskning.

”Såsom jag förstår mitt arbete utför jag det” A. Åkerström (personlig kommunikation, 11 augusti 2014) är ett talande citat som relaterar till mitt lärande i aktionsforskning. Vilket även Persson och Rönnerman (2005) betonar, att förhålla sig till aktionsforskning innebär att få en förståelse för sin egen praktik för att kunna förbättra densamma genom olika aktioner. På min arbetsplats har flera kollegor innan mig aktionsforskat, därför var arbetssättet inte helt främmande för mig eller mina kollegor. Däremot var det en nyhet att själv få erfara hur det hela skulle organiseras, genomföras och analyseras. Dessa erfarenheter har varit nyttiga då jag nu vet bättre hur man kan gå tillväga vid nästa tillfälle. Även om mina kollegor och jag har hjälpts åt och haft ett och samma mål och dessutom tyckt det har varit givande ur flera perspektiv, blir det naturligt att den som för tillfället går kursen har huvudansvaret för själva processen.

Mitt lärande kan också sägas höra ihop med den speciella arbetsgång man använder sig av i aktionsforskningen. Det har känts befriande att få ta sin utgångspunkt i verksamhetens behov/problem och inte endast från redan uppställda mål från ”högre ort”, att vi pedagoger själva kan ta ansvar för hur vi kan höja kvaliteten på vårt arbete, så att det i längden gagnar alla parter. Då menar jag barn, föräldrar, verksamhet, politiker, stat och kommun och inte minst andra kollegor.

Det finns ju en vinst med att vår aktionsforskning i verksamheten är i grunden vetenskaplig, att vi s.a.s. legitimerar det vi gör och därför kan dela den med andra, d.v.s. vara beprövad. Allt detta sammantaget ger en positiv bild av aktionsforskningen som metod. Finns det då inga fallgropar? En aspekt kan vara det Persson och Rönnerman (2005) tar upp, hur vi i verksamheten efter kursens slut ska förhålla oss till vår nya kunskap och använda oss av den i framtiden. Vi har fått läsa och forska på betald arbetstid för att höja kvaliteten och utvecklas i vår profession vilket är både generöst och klokt, men hur gör vi sedan? Det kan nog bli en utmaning att hitta rimliga nivåer så att aktionsforskningen kan anpassas till vår dagliga verksamhet.

Litteraturlista

- Bjørndal, C.R.P. (2005). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Eidevald, C. (2013). *Systematiska analyser för utvärdering och utveckling i förskolan: hallå, hur gör man?* (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Granberg, A. (1996). *Småbarns sagostund: kultur, språk och lek*. (1. uppl.) Stockholm: Liber utbildning
- Höök, K. (2010). *En skrivande och läsande förskola*. Bonnier Utbildning.
- Mårdsjö Olsson, A. (2010). *Att lära andra lära: medveten strategi för lärande i förskolan*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Persson, S. & Rönnerman, K. (red.) (2005). *Handledningens dilemman och möjligheter: erfarenheter från förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur
- Rönnerman, K. (red.) (2012). *Aktionsforskning i praktiken: förskola och skola på vetenskaplig grund*. (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur
- Skolverket. (2014) *Forskning för skola*. Hämtad 2014-10-17
- Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. ([Ny, rev. utg.]). Stockholm: Skolverket.
- Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Svensson, A. (1998). *Barnet, språket och miljön: från ord till mening*. Lund: Studentlitteratur.
- Svensson, A. (2011). *Språkstimulerande miljöer i förskolan: en utvärdering av Att läsa och berätta - gör förskolan rolig och lärorik*. Borås: Institutionen för pedagogik, Högskolan i Borås.
- Palmer, A. (2012). *Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan: pedagogisk dokumentation*. Stockholm: Skolverket.
- Varbergs kommun.(2012). *Varbergs Kommuns effektmål*. Hämtad 2015-04-28, från https://vinden.varberg.se/barn_och_utbildningsforvaltning/ledning_och_styrning/Sidor/Effekt_mål%202014.aspx